



ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN DESTEKLENMESİ İÇİN GEREKEN YETERLİLİKLER: SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ¹

COMPETENCIES REQUIRED FOR SUPPORTING GIFTED STUDENTS: CLASSROOM
TEACHERS' VIEWS

Derya GİRGIN²

Öz

Öğrenci gelişiminin olumlu yönde gerçekleşmesi için öğretmenlerin bir dizi yeterliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu araştırmanın amacı, örgün eğitim kurumlarında özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterliliklerinin belirlenmesidir. Ülkemizde özel yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan çalışmalar genellikle bu öğrencilerin tanınarak devam ettikleri Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) üzerinden gerçekleştirilmektedir. Ancak, özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumunda kendi sınıf ortamlarında desteklenmeleri de gerekmektedir. Bu çalışmada örgün eğitim kurumlarının 2., 3. ve 4. sınıflarına devam eden aynı zamanda yapılan tanımlama süreci sonrasında Bilim ve Sanat Merkezi'ne de devam eden öğrencilerin desteklenmesi için sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterliliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 öğretim yılında Çanakkale il merkezinde çalışan ve sınıfında farklı alanlarda özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, amaçlı örnekleme yoluyla belirlenen 28 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgu bilim) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırma verilerinin analizi iki veri kodlayıcısı tarafından gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde Cohen Kappa uyum değerleri kullanılmıştır. Araştırmada özel yetenekli öğrencilerin desteklenmesi için sınıf öğretmenlerinin mesleki ve kişisel yeterliliklerin önemi ortaya konmuştur. Araştırma bulguları ışığında sınıf öğretmenleri için uygulama ağırlıklı hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesi, öğretmenlerin işbirliği içinde olacakları çalıştayların yapılması, uygulamalı örnek olay temelli öğretmen eğitimlerinin gerçekleştirilmesi öneri olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bilim ve Sanat Merkezi, özel yetenekli öğrenci, sınıf öğretmeni, yeterlilik

Abstract

Teachers are expected to have a range of competences in order to make student development positive. The aim of this study is to determine the opinions of classroom teachers who have gifted students in formal education institutions about the competencies that will support these students in classroom settings. In our country, studies about gifted students are generally carried out through Science and Art Centers (BİLSEM), where these students are identified and continued. However, gifted students should also be supported in their own classroom settings in the formal education institution. This study was carried out by focusing on the qualifications required by the class teachers of the students attending the 2nd, 3rd and 4th grades of formal education institutions and also attending the Science and Art Center after the diagnostic process. For this purpose, the study group of the study consists of classroom teachers who work in Çanakkale city center in the 2017-2018 academic year and have gifted students in different fields. The sample of the study consists of 28 classroom teachers who were determined through purposeful sampling. In the study, phenomenology design, one of the qualitative research designs, was used. The data of the study was collected by semi-structured and non-directive interview technique. The analysis of the research data was carried out by two data encoders. Cohen Kappa agreement values were used for data analysis. In the research, the importance of the professional and personal competences of classroom teachers has been revealed to support gifted students. In the light of the research findings, developing in-service training programs for class teachers, conducting workshops in which teachers will cooperate, and practical case-based teacher trainings were presented as suggestions.

Keywords: Science and Art Center, gifted student, classroom teacher, competencies

¹ Bu çalışma, 11-14 Nisan 2018 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilen 17. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü, deryagirgin@comu.edu.tr, ORCID:0000-0002-6114-7925

1. GİRİŞ

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler akranlarına göre daha üst düzey performans sergileyen, yaratıcı yönü güçlü olan, yüksek görev anlayışına sahip olan bireyler olarak tanımlanmaktadır (Akarsu, 2004; Ataman, 2000; Renzulli, 1986). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin en belirgin özellikleri; öğrenmeye ilişkin yüksek motivasyonlarının olması, akranlarına kıyasla daha hızlı ve derinlemesine öğrenme yeteneklerinin olması, araştırmayı sevmeleri, meraklı ve yaratıcı olmalarıdır (Davis, 2006). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler ilgi duydukları alanlarda bilgileri en üst düzeyde kullanmak ve potansiyellerini sergilemek isterler (Boran ve Aslaner, 2008; Renzulli, 1999).

Alan yazında üstün yetenek veya üstün zeka kavramı kullanılırken ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) “üstün yetenek” kavramı yerine “özel yetenek” kavramını kullanmaktadır. Ülkemizde üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler örgün eğitim kurumlarının yanı sıra Bilim ve Sanat Merkezlerindeki eğitim uygulamaları ile desteklenmektedir. Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) özel yetenekli bireylerin örgün eğitim kurumları dışında desteklendiği, eğitim aldıkları kurumlardır. BİLSEM yönergesinde özel yetenekli birey; yaşlarına göre daha hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat ve liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren kişi şeklinde tanımlanmaktadır (MEB, 2018). Millî Eğitim Bakanlığı BİLSEM’ler aracılığıyla okul sonrası program modeli ile ilkökula, ortaokula ve liseye devam eden tanılanmış özel yetenekli öğrencilere eğitsel anlamda katkı sağlamaktadır. Türkiye’de özel yetenekli bireylere okul sonrasında eğitim veren MEB’e bağlı tek resmi kurum Bilim ve Sanat Merkezleridir. BİLSEM eğitim modelinde temel amaç özel yetenekli olarak tanılanmış bireylerin özel yeteneklerini geliştirmesini, bilimsel süreç becerileriyle çeşitli proje çalışmalarında aktif olmasını sağlamaktadır (Dönmez, 2004; Sezginsoy, 2007). Bu bağlamda BİLSEM’ler özel yetenekli öğrencilere okul dışında potansiyellerine uygun zenginleştirilmiş ve farklılaştırılmış programlar ile eğitim sunmaktadır. BİLSEM’ler özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesine katkı sağlayarak, bağımsız çalışma ve araştırma becerilerini geliştirerek, onların çevrelerine duyarlı bireyler olarak yetişmelerini sağlamaktadır (MEB, 2018).

Özel yetenekli öğrencilerin tanılanması ve tespit edilmesi süreci oldukça önemlidir. Ülkemizde özel yetenekli öğrencilerin gerek tanılanmasında gerek de eğitiminde öncelikle görev ve sorumluluk sınıf öğretmenlerine aittir. Özel yetenekli öğrencilerin doğru şekilde tanılanarak, doğru yönlendirmelerin yapılması sürecinde sınıf öğretmenleri önemli role sahiptir (Clark, 2002; Sanders ve Rivers, 1996; Siegle, 2001; Wright, Horn ve Sanders, 1997). Çünkü sınıf öğretmenlerinin gözlemleri ve yönlendirmeleri ile ilkökul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin BİLSEM’e ilişkin tanılama süreci başlamaktadır. Sınıf öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilerinin güçlü yönlerini keşfetmesi, geliştirmesi, yaratıcı, özgür bir sınıf ortamı oluşturması oldukça önemlidir (Maker ve Nielson, 1996). Sınıfında özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin düzeylerine uygun ve bireysel özelliklerini merkeze alan öğretim planlamalarının onların sınıf içi performanslarını etkiledikleri yapılan araştırmalarla da ortaya konmuştur (Albion ve Ertmer, 2002; Curtis, 2005; Gerow, Bordens ve Blanche-Payne, 2007; Goodwin, 2002; Rao ve Lim, 1999; Wood ve Floden, 1990).

Özel yeteneklilerin eğitiminde öğretmenin sahip olduğu öğretim becerileri ve öğretim stratejileri oldukça önemlidir. Öğrencilerin öğrenmeleri için yaratıcı öğretim ortamının oluşturulması, öğrencilerin bilgilerini kendilerinin inşa ederek; üretkenliklerinin teşvik edilmesi öğretmen yeterlilikleri ile ilgilidir (Tomlison, 1999; VanTassel-Baska ve Stambaugh, 2009). Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlilikler

öğretmenlik mesleğinin genel yeterlikleri ile özel alan yeterlikleri ile ortaya konulmuştur. Alan yazında yapılan çalışmalar öğretmenlerin sınıf ortamını özel yetenekli öğrencilerin özellikleri odağında düzenlemesi, yönetmesi konusunda mesleki yeterliklerin önemini vurgulamaktadır (Emmer ve Stough, 2001; Smith ve Laslett, 2002). Öğretmenlerin kapsamlı konu alanı bilgisinin yanı sıra, gelişime ve öğrenmeye açık olmaları, değişik öğrenme yaklaşımları ile ders etkinliklerini farklılaştırarak, süreci öğrenciler için zevkli hale getirmeleri beklenmektedir (Oktay, 2000; Şişman, 2006). Bunun yanı sıra sınıfında özel yetenekli öğrencisi olan öğretmenlerin mesleki anlamda güçlü donanıma sahip, öğrencilerinin ilgi, yetenek ve potansiyellerini de geliştiren yapıda olmaları gerekmektedir (Parke, 1992). Özel yetenekli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin kişisel ve mesleki anlamdaki özelliklerine ilişkin alan yazında çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalarda öğrencilerini destekleyici tutum sergileyen, mizah yönü güçlü, neşeli, sabırlı, dinamik yapıda olan ve yüksek öğrenme isteğine sahip öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerin olumlu yönde katkı sağladıkları ortaya konmuştur (Sisk, 1987).

Sınıf ortamında zekâ potansiyelleri ve öğrenme hızları ile akranlarından farklılık gösteren öğrenciler için uygun öğrenme ortamının ve yaşantılarının oluşturulması konusunda öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir (Can, 2004; Şenol, 2011). Öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerle ilgili pedagojik anlamda eksikliklerinin olması, onların farklı öğrenme ihtiyaçlarını karşılayamaması özel yetenekli öğrencilerin yaşadıkları temel sorunlar olarak çeşitli çalışmalarda ortaya konmuştur (Akar ve Şengil Akar, 2012; Alemdar, 2009; Altıntaş ve Özdemir, 2013; Ataman, 1998; Sapon-Shevin, 2003; Şahin ve Levent, 2015).

Ülkemizde özel yetenekli öğrenciler örgün eğitim kurumlarında arkadaşlarıyla birlikte eğitimlerine devam ederken sınıf öğretmenlerinin bu öğrenciler için öğretim stratejilerini ve öğretimi nasıl farklılaştırabileceklerini bilmeleri önem taşımaktadır. Bu bağlamda araştırmada sınıf öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencileri algılama biçimleri ve sahip oldukları yeterlilikler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.1.Araştırmanın Amacı

Sınıf içerisinde özel yetenekli öğrencilerin nitelikli şekilde desteklenebilmesi için öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilikler önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda sınıflarında özel yetenekli öğrencileri olan sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin kazanmaları gereken bilgi ve becerilerde öğretimsel uyarlamalar yapmaları, onları olumlu yönde desteklemeleri gerekmektedir.

Özel yetenekli öğrencileri tanıma sürecinin etkili ve verimli şekilde işletilmesinde sınıf öğretmenlerinin rolü oldukça önemlidir (Hunsaker, Finley ve Frank, 1997; Rohrer, 1995). Çünkü sınıf öğretmenleri öğrencileri gözlemleyip, bireysel özelliklerini tanıyarak, tarama ve tanılama sürecini başlatmaktadır. Bununla birlikte sınıf öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilere yönelik etkinlikleri planlama, yönetme ve değerlendirme ile süreci devam ettirmesi gerekmektedir. Bu araştırma kapsamında sınıfında özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerine ulaşılarak, süreçte sahip olmaları gereken yeterlilikler konusunda görüşleri alınmıştır. Bu çerçevede örgün eğitim kurumlarında genel eğitim sınıflarında özel yetenekli öğrencilerin doğru yönlendirilmesinde ve nitelikli öğretim olanaklarının sunulmasında sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlilikler bütünsel olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ülkemizde yapılan çalışmalarda öğretmenlerin sınıflarında yer alan özel yetenekli öğrencilere ilişkin yaşadıkları güçlükler ortaya konmuştur. Bu güçlüklerin ortadan kaldırılması, bu öğrencilerin etkili ve nitelikli desteklenmesi için öğretmenlerin ne gibi yeterliliklerine sahip olmaları gerektiğinin tanımlanması oldukça önemlidir. Bu araştırmanın özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterliliklere ilişkin yol haritası belirlemede önemli olduğu düşünülmektedir.

Ülkemizde her geçen gün yapılan tarama sonuçları ile sınıflarında tanılanmış özel yetenekli öğrenci sayısı artacak olan sınıf öğretmenleri için hizmet öncesinde ve hizmet içinde eğitimlerin yapılandırılması açısından araştırmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu amaçla sınıfında özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sahip olmaları gereken yeterliliklere ilişkin öğretmenlere şu sorular sorulmuştur:

Bir sınıf öğretmeni olarak;

1. Özel yetenekli öğrencinizin desteklenmesi konusunda sahip olmanız gereken yeterlikler nelerdir?
2. Özel yetenekli öğrencinizin hangi yönlerden desteklenmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?
3. Özel yetenekli öğrencinizin desteklenmesi için neler yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?
4. Özel yetenekli öğrencinizin eğitim sürecinde karşılaştığınız zorluklar nelerdir?
5. Özel yetenekli öğrencinizin eğitim sürecinde karşılaştığınız zorluklara ilişkin nasıl önlemler alınması gerektiğini düşünüyorsunuz?
6. Özel yetenekli öğrencinizin eğitimi ile ilgili ihtiyaç duyduğunuz mesleki eğitimler nelerdir?

2.YÖNTEM

2.1.Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma deseni bir istatistiksel işlem veya bir sayısal araç olmadan verilerin üretildiği araştırma desenidir (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2005). Bu araştırmanın amacına uygun olarak nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Bireylerin görüşlerini ve deneyimlerini açıklamak amacıyla tercih edilen olgu bilim deseni, farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Olgu biliminde belirlenen olgu ile bu olguyu yaşayan bireylerin arasındaki ilişkinin vurgulanması esastır (Jasper, 1994; Miller, 2003; Baker, Wuest ve Stern, 1992). Araştırmada belirlenen olgunun altında yer alan anlamlar sınıf öğretmenlerinin yaşamış oldukları deneyimler değerlendirilerek açıklanmaya çalışılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin desteklenmesi için sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlilikler; öğretmenlerin deneyimlerinin tanımlanması, yorumlanması ile mümkündür. Bu çerçevede olgu bilim deseninde deneyimlenen olguların anlamları keşfedilebilir, açıklanabilir (Rose, Beeby ve Parker, 1995). Bu nedenlerden dolayı araştırmada olgu bilim deseni kullanılmıştır.

2.2.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2017-2018 öğretim yılında Çanakkale il merkezinde çalışan ve sınıfında farklı alanlarda özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, amaçlı örnekleme yoluyla belirlenen 28 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme; derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir. Amaçlı örnekleme çeşitlerinden olan ölçüt örnekleme ise; örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Ölçüt, araştırmacı tarafından belirlenerek ölçütler listesi oluşturulur (Marshall ve Rossman, 2014). Ölçüt örnekleminde hem zaman değişkeni hem de araştırmanın konusu olan durum ölçüt olarak belirlenebilir (Grix, 2010).

Araştırmada ölçüt örneklem için belirlenen ölçütler ise; a) sınıfında tanılanmış özel yetenekli öğrencisi olmak, b) sınıfında Bilim ve Sanat merkezini kazanmış ve bu merkeze devam eden öğrencisi olmak şeklindedir. Araştırmada gerçekleştirilen görüşmelere katılan sınıfında özel yetenekli öğrencileri olan sınıf öğretmenlerinin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler aşağıdaki Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1.Çalışmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Kişisel Bilgileri

Değişken	Demografik Özellik	(f)
Cinsiyet	Kadın	13
	Erkek	15
Mesleki Kıdem	0-5 yıl arası	1
	6-10 yıl arası	1
	11-15 yıl arası	3
	16-20 yıl arası	3
	21-25 yıl arası	4
	26 yıl ve üstü	16
Eğitim Durumu	Yüksek Okul veya Eğitim Enstitüsü	9
	Lisans	15
	Lisansüstü (Yüksek Lisans/Doktora)	4
Okuttuğu sınıf	2.sınıf	18
	3.sınıf	8
	4.sınıf	2
Okuttuğunuz sınıf mevcudu	0-16 kişi	1
	17-24 kişi	7
	25-31 kişi	14
	32 ve üstü	6
Sınıfınızdaki üstün yetenekli olarak tanılanmış öğrenci sayısı	1	17
	2	7
	3	3
	4	1
Toplam		28

Tablo 1’de sınıfında üstün zekâlı ve yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin çeşitli demografik özellikleri verilmiştir. Araştırmada görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin 13’ü kadın, 15’i erkek öğretmendir. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine bakıldığında 16’sının yani büyük çoğunluğunun 26 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin 9’unun yüksekokul mezunu, 15’i eğitim fakültesi mezunu, 4’ü yüksek lisans/doktora mezunudur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 18’i 2.sınıf, 8’i 3.sınıf ve 2’si 4. Sınıfları okutmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları sınıflar incelendiğinde 14’ünün 25-31 kişi aralığında sınıf mevcuduna sahip olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci sayılarında ise 17 öğretmenin sınıfında 1 öğrenci, 7 öğretmenin sınıfında 2 öğrenci, 3 öğretmenin sınıfında 3 öğrenci ve 1 öğretmenin sınıfında 4 üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci bulunmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu teknikle araştırmanın amacına uygun olarak görüşülen bireylerin deneyimlerini detaylı olarak ortaya koymak hedeflenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmanın görüşme soruları hazırlanırken konuyla ilgili alan yazın taranmıştır. Alanında uzman ve deneyimli olan üç öğretim üyesinden görüşme sorularının hazırlanması ve

düzeltilmesi noktasında görüşler alınmıştır. Son haliyle hazırlanan görüşme formu iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda sınıf öğretmenlerinin demografik bilgilerine yönelik sorular, ikinci kısımda ise yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan görüşme soruları yer almaktadır. İlk kısımda sınıfta üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar olan sınıf öğretmenleri ile bir araya gelinerek araştırmaya katılma konusunda gönüllülük esas alınarak süreç başlatılmıştır. Öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmelerde kendilerinden izin alınarak ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerin uygun olduğu zamanlarda gerçekleştirilen görüşmeler yaklaşık kırk dakika sürmüştür.

2.4.Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen nitel veriler içerik analizi tekniğine uygun olarak çözümlenmiştir. İçerik analizi mevcut problemin sistemik olarak yansız bir şekilde sunumunu hedefler (Britten, 1995; Mays ve Pope, 1995). Araştırmada elde edilen nitel verileri çözümlerken nitel veri analizi programı olan NVivo 8. programından yararlanılmıştır. NVivo 8.nitel veri analiz programı ile kodlar ve kodlardan yola çıkılarak oluşturulan temalar modellenmiştir. Nitel araştırmalarda araştırmanın inandırıcılık, aktarılabirlik, güvenilirlik ve onaylanabilirlik ölçütlerinin sağlanması gerekmektedir (Arastaman, Öztürk Fidan ve Fidan, 2018). Araştırmanın doğrulanabilirliğinin sağlanması noktasında elde edilen verilerin sonuçlarının sistematik şekilde ve açık, net, anlaşılır bir dille ifade edilmesine çalışılmıştır. Araştırmada aktarılabirlik ölçütünün karşılanması noktasında araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla doğrudan alıntılardan yararlanılmıştır. Bunu yanı sıra araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri Ö₁, Ö₂, Ö₃...Ö₂₈ şeklinde kodlanmıştır.

Araştırmanın inandırıcılığının sağlanması noktasında Cohen Kappa uyum değerleri belirlenmiştir. Cohen Kappa testi iki veya daha fazla gözlemci arasındaki uyumun güvenilirliğini ölçen bir istatistik yöntemidir. İki gözlemci arasındaki uyuma bakılırken Cohen Kappa değerlerine; uyumun ölçüldüğü gözlemci sayısı ikiden fazla ise Fleiss Kappa değerleri kullanılır (Cohen, 1960). Bu aşamada iki veri kodlayıcısı tarafından tüm görüşme sorusuna verilen yanıtlar ayrı ayrı kodlanmıştır. Daha sonra kodlar temalara yerleştirilmiştir. Kodların temaya yerleştirilmesinde belli ortak özellikler taşımalarına ve kendi içlerinde bir bütünlük oluşturmalarına dikkat edilmiştir. Uyum değer aralıklarına alan yazında .20 veya .20'den düşük olması "zayıf uyum", .21- .40 aralığında yer alması ise "orta düzeyin altında uyum", .41- .60 aralığında yer alması "orta düzey uyum", .61-.80 aralığında olması "iyi düzeyde uyum", .81- 1.00 aralığında yer alması ise "çok iyi düzeyde uyum" şeklinde yer verilmektedir (Viera ve Garret, 2005). Araştırmada görüşme soruları sonucunda oluşturulan temalar ve bu temalara yönelik Cohen Kappa uyum değerleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Görüşme Sorularından Elde Edilen Temalara Yönelik Cohen Kappa Uyum Değerleri

Ana Temalar	Alt Temalar	Cohen Kappa Uyum Değeri
	Mesleki alan yeterlilikleri	.826
Tema: Sahip olması gereken yeterlilikler	Kişisel alan yeterlilikleri	.874
Tema: Desteklenmesi gereken yönler		.789
Tema: Desteklenmesi için yapılması gerekenler		.753
Tema: Karşılaşılan zorluklar		.836
Tema: Zorluklara ilişkin alınan önlemler		.807
Tema: İhtiyaç duyulan mesleki eğitimler		.775

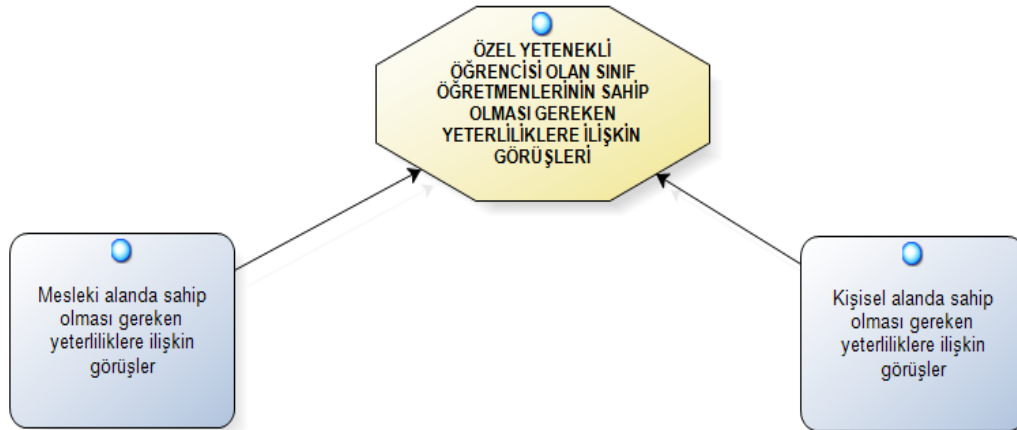
Tablo 2'deki araştırma verilerinden elde edilen temalara bakıldığında; sadece birinci ana temanın alt temalarının olduğu görülmektedir. Araştırmanın birinci ve dördüncü temalarının Cohen Kappa uyum değerlerine göre çok iyi düzeyde uyum gösterdiği; araştırmanın ikinci, üçüncü, beşinci ve altıncı temalarının ise Cohen Kappa uyum değerlerine göre iyi düzeyde uyum göstermektedir.

3.BULGULAR

Bu kısımda araştırma verilerine bağlı olarak elde edilen bulgular ile sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterliliklerine yönelik doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin araştırma sorularına verdikleri yanıtlar oluşturulan modeller aracılığıyla sunulmuştur.

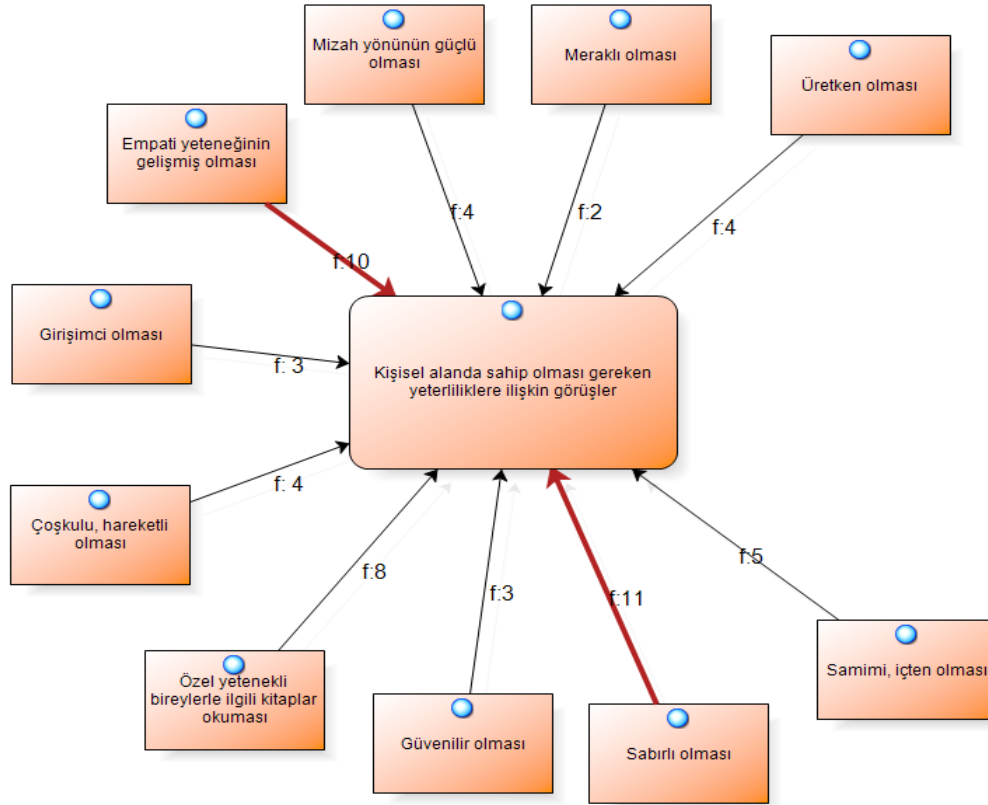
Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenin sahip olması gereken yeterliliklere ilişkin görüşler

Araştırmada sınıfındaki özel yetenekli öğrencisini desteklemesi konusunda sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterliliklere yönelik görüşme verileri; mesleki alanda sahip olması gereken yeterlilikler ve kişisel alanda sahip olması gereken yeterlilikler olarak iki alt tema altında toplanmıştır. Şekil 1'de özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlilikler model ile ortaya konmuştur. Bununla birlikte sınıf öğretmenlerinin görüşlerini içeren doğrudan alıntılara da yer verilmiştir.



Şekil 1. Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterliliklere yönelik görüşlerden oluşan tema ve alt tema modeli

Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlilikler ana teması altında oluşturulan; kişisel alanda sahip olması gereken yeterlilikler alt teması Şekil 1.1'de model ile açıklanmıştır.



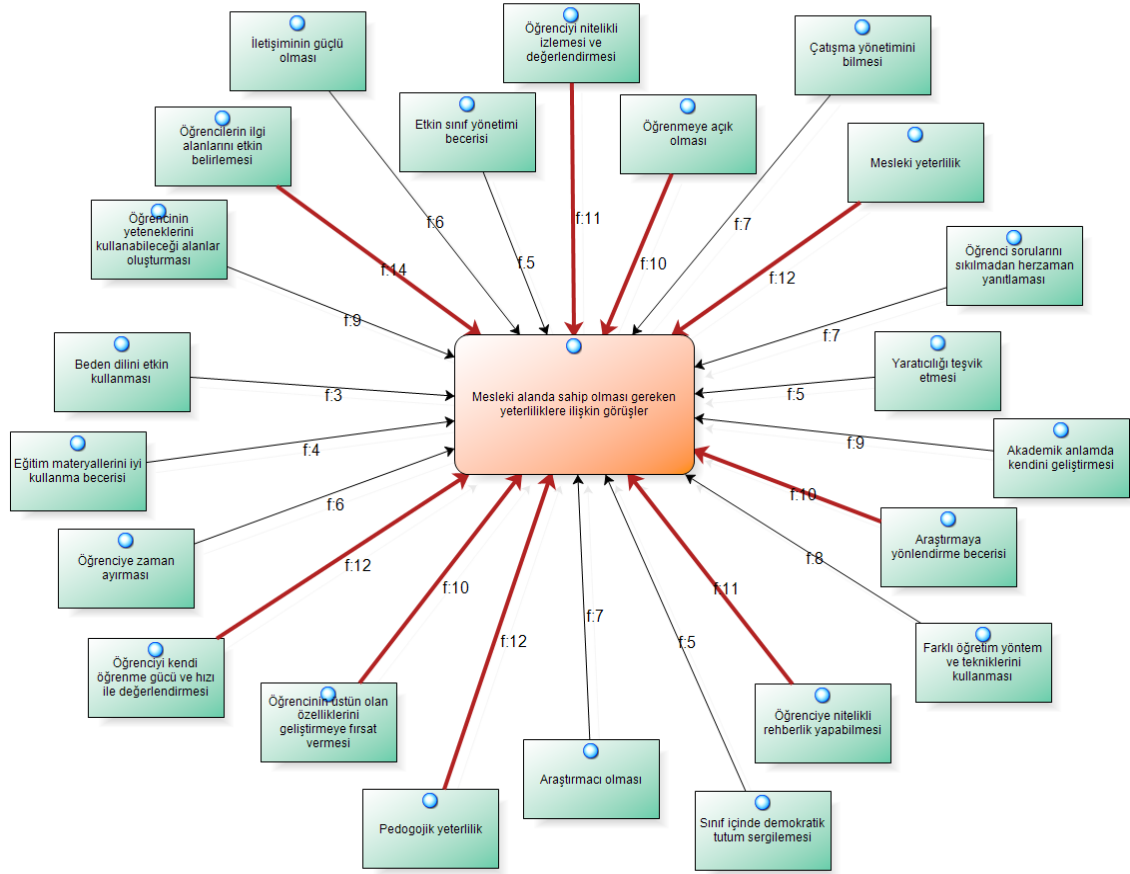
Şekil 1.1. Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin kişisel alanda sahip olması gereken yeterliliklere ilişkin görüşlerden oluşan alt tema modeli

Şekil 1.1’de özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin kişisel alanda sahip olması gereken yeterlilikler incelendiğinde en çok kodlanan “sabırlı olması” ve “empati yeteneğinin gelişmiş olması” görüşleri iken; “meraklı olması” en az kodlanan görüş olarak belirlenmiştir. Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin kişisel anlamda sahip olması gereken yeterliliklere ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Özel yetenekli öğrencinin desteklenmesi için öğretmenin de kendisini öğrencinin yerine koyarak empati kurarak davranması oldukça önemli... Öğretmen özel yetenekli öğrencisine yönelik sabırlı olmalı, onunla iyi bir iletişim kurarak samimi ve içten davranmalıdır. Öğretmenin sahip olması gereken kişisel niteliklerinden coşkulu, içten, sabırlı olması ve özel yetenekli bireylerle ilgili farklı türlerde kitaplar okuması bu öğrencilerin desteklenmesi için önemlidir” (Ö₉).

“Özel yetenekli öğrencinin desteklenmesinde merak duygusu önemlidir. Meraklı olan devamlı öğrenmeye ilişkin güdüsü olan öğretmenler bu öğrencileri destekleyebilir. Bununla birlikte öğretmenlerin güven veren, esprili, yeni fikirlere, öğrenmelere ilişkin esnek kişilik yapısında olması gereklidir” (Ö₂₂).

Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlilikler ana teması altında oluşturulan; mesleki alanda sahip olması gereken yeterlilikler alt teması Şekil 1.2’de model ile açıklanmıştır.



Şekil 1.2. Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin mesleki alanda sahip olması gereken yeterliliklere ilişkin görüşlerden oluşan alt tema modeli

Şekil 1.2 incelendiğinde özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin mesleki anlamda sahip olması gereken yeterliliklerde en çok kodlanan görüş “öğrencilerin ilgi alanlarının etkin belirlenmesi” iken; en az kodlanan görüş olarak “beden dilini etkin kullanması” olarak belirlenmiştir. Sınıf öğretmenleri mesleki anlamda sahip olunması gereken yeterlilikleri şu şekilde ifade etmiştir:

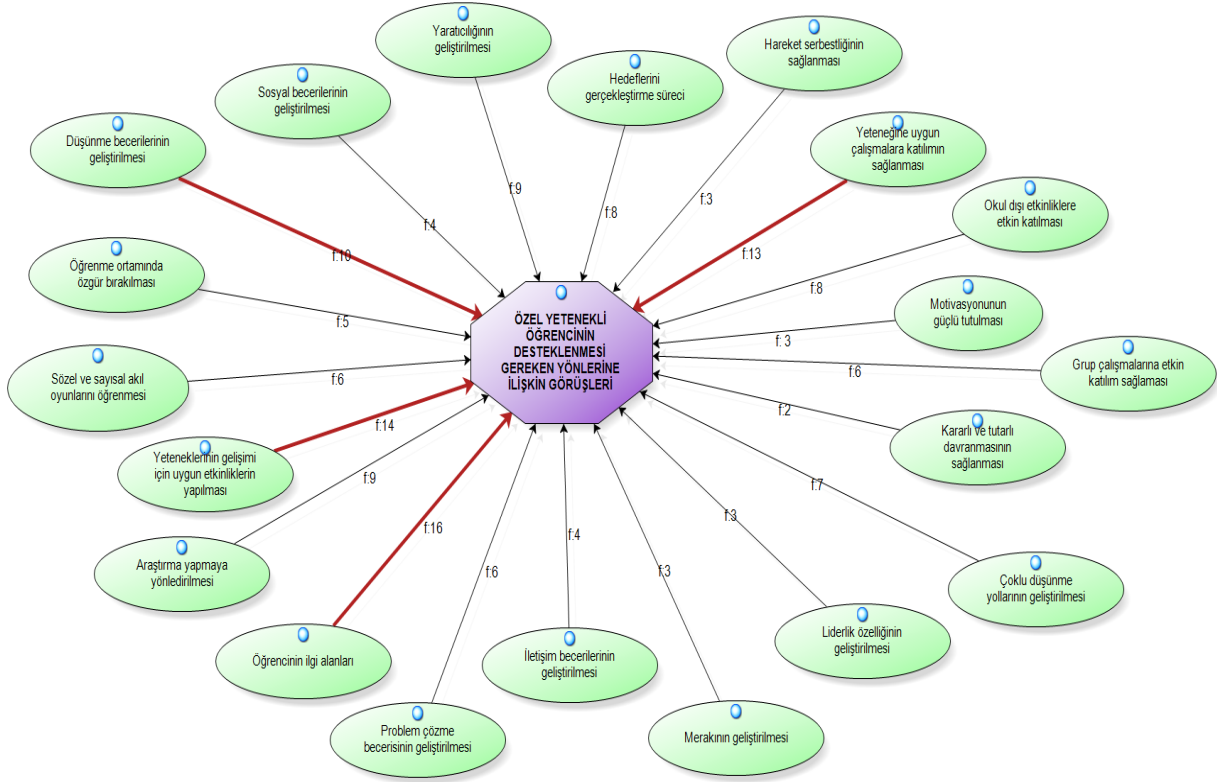
“Öncelikle öğrencisini iyi tanımalı, özel yetenekli öğrencilerde gözlenebilen ilgi alanlarını, yeteneklerini nitelikli şekilde belirleyebilmelidir. Öğretmen olarak özel yetenekli bireyin özelliklerinin farkına vardığında, etkili şekilde ilgi alanlarına yönlendirme yaptığında özel yetenekli öğrenciyi nitelikli şekilde destekleyebilir... Bu nedenle öğrenciyi tanıyabilme, yeteneklerini etkin şekilde kullanabileceği alanları belirleyebilme özel yetenekli öğrencinin desteklenmesinde sahip olunması gereken temel yeterlilik alanıdır” (Ö₁₅).

“Bir sınıf öğretmeni özel yetenekli öğrencisini desteleme konusunda bence beden dilini etkin kullanmalı... Beden dili aslında sözel iletilerden çok daha önemlidir. Bu tür özel ilgi alanları ihtiyaçları olan özel yetenekli öğrencilerin sınıf içinde nitelikli şekilde desteklenmesinde beden dilini en iyi şekilde kullanan sınıf öğretmeni önemli bir yeterliliğe sahip olmuş olur” (Ö₁₉).

“Sınıf öğretmeni pedagojik anlamda yeterli ise; öğrencinin gelişim özelliklerini, öğrenme potansiyellerini, hızlarını tespit etmiş ve buna yönelik doğru şekilde öğrencilerini destekleyebiliyorsa bu oldukça önemlidir. Mesleki anlamda öğretmenin öğrencilerini nitelikli şekilde izlemesi, farklı ölçme değerlendirme araçları ile değerlendirmesi öğrencinin bireysel olarak öğrenme sürecinde desteklenmesinde oldukça önemlidir” (Ö₁₂).

Özel yetenekli öğrencinin desteklenmesi gereken yönlerine ilişkin görüşler

Araştırmada özel yetenekli öğrencinin desteklenmesi gereken yönlerine ilişkin görüşler incelenmiştir. Bu çerçevede sınıf öğretmenleri özel yetenekli öğrencilerinin desteklenmesi gereken yönlerine ilişkin görüşlerini belirtmiştir. Öğretmen görüşlerinden elde edilen veriler Şekil 2’de model ile açıklanmıştır.



Şekil 2. Özel yetenekli öğrencinin desteklenmesi gereken yönlerine ilişkin görüşlerden oluşan model

Şekil 2’de görüldüğü üzere özel yetenekli öğrencinin desteklenmesi gereken yönlerine ilişkin en çok kodlanan “öğrencinin ilgi alanlarının desteklenmesi”, “yeteneklerinin gelişimi için uygun etkinliklerin yapılması” görüşleri iken; “merakının geliştirilmesi”, “motivasyonunun güçlü tutulması” en az kodlanan görüşler olarak belirlenmiştir. Sınıf öğretmenleri özel yetenekli öğrencinin desteklenmesi gereken yönlerine ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

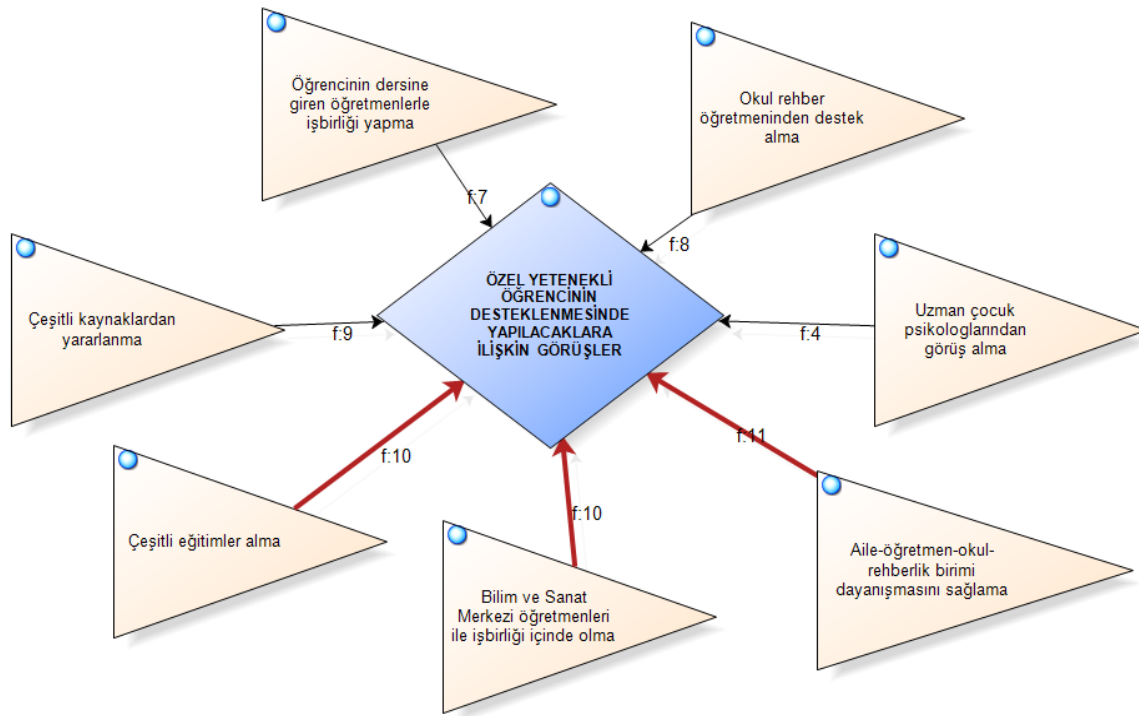
“Özel yetenekli çocukların desteklenmesinde öncelikle aile-uzman-öğretmen iş birliğinin kurulması çok önemlidir. Çocuğun yeteneklerinin, ilgi alanlarının belirlenmesi buna yönelik kaynak ve materyallerin kullanılması gerekir. Sınıf öğretmenin bu noktada iletişim becerisinin güçlü olması, sabırlı olması ve yeniliklere açık birisi olması çok önemlidir” (Ö₉).

“Özel yetenekli öğrencimin yeteneklerinin gelişmesi için zeka oyunlarına ve satranca yönlendiririm. Gökyüzü, uzay, canlılar ve bilim konularına ilişkin yazılı-görsel ve işitsel kaynaklara sınıf içindeki etkinliklerde yer veririm. Sınıfta ve her öğrenme ortamında özgür ve esnek bırakırım. İlgi ve yeteneklerine göre ödevler veririm. Bireysel ilgi ve yetenekleri ölçüsünde ilgi ve yeteneklerine göre sorgulama yapacağı felsefik düşünme yapısını kazanmasını sağlarım” (Ö₅).

“Öğrencinin ilgi ve beceri düzeyini göz önüne alırım. İlgi ve yeteneklerini keşfederek bu doğrultuda öğretimi planlayarak yeteneklerine göre görevler vererek, bildikleri konuları gereksiz tekrarlar yapmadan yeni konuları veririm. Öğrencinin bireysel ilgi alanına göre yönlendirmeler yaparım. Araştırmaya yapmaya, ilgisin çeken konularda proje çalışmalarına yönlendiririm. Onun yeteneğine ve ilgisine göre etkinlikleri düzenlerim” (Ö₁₅).

Özel yetenekli öğrencinin desteklenmesinde yapılacaklara ilişkin görüşler

Araştırmada özel yetenekli öğrencinin desteklenmesinde yapılacaklara ilişkin görüşler irdelenmiştir. Bu temayı oluşturan görüşler Şekil 3’de model ile açıklanmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin özel yetenekli öğrencinin desteklenmesinde yapılacaklara ilişkin görüşleri doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.



Şekil 3. Özel yetenekli öğrencinin desteklenmesinde yapılacaklara ilişkin görüşlerden oluşan model

Şekil 3 incelendiğinde özel yetenekli öğrencinin desteklenmesinde yapılacaklara ilişkin en çok kodlanan görüş “aile-öğretmen-okul-rehberlik birimi dayanışmasını sağlama” iken; “uzman çocuk psikologlarından görüş alma” en az kodlanan görüş olarak ortaya konmuştur. Sınıf öğretmenleri tarafından özel yetenekli öğrencinin desteklenmesinde yapılacaklara ilişkin görüş ifadeleri şu şekildedir:

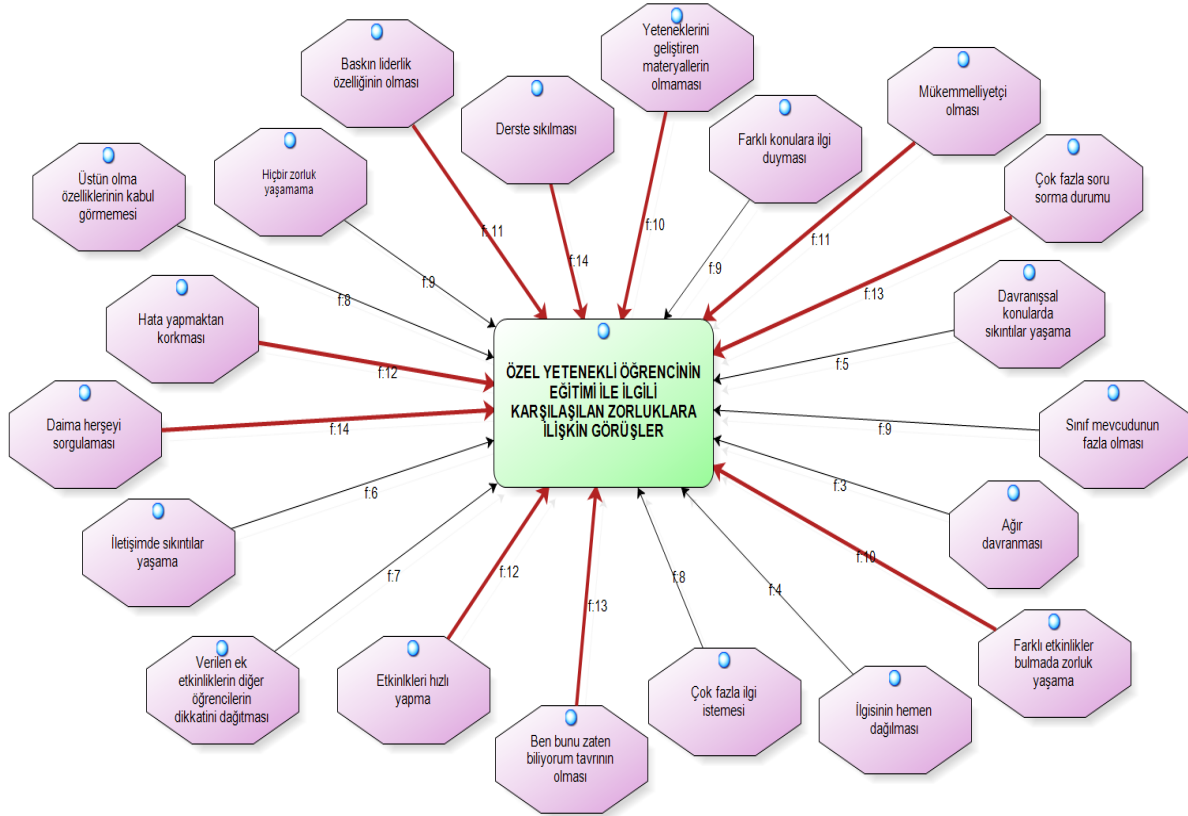
“Özel yetenekli öğrencimin yeteneklerinin gelişmesi için öncelikle öğrencimi iyi şekilde tanıyıp, doğru şekilde eğitim almasını sağlamalıyım. Bu konuda öğrencinin sosyal, duygusal ve kültürel yönlerinin çok iyi analiz edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu konuda aile-okul- öğretmen işbirliği oldukça önemli diye düşünüyorum. Çünkü çocuklarını ilk tanıyan ailelerdir... Okul dışı zamanlarında doğru etkinliklerle onlar çocuklarını yönlendirirken benim de okul yaşantısında çocuğun üstün olan yönlerini odak noktasına alıp geliştirmem ve desteklemem gerekir” (Ö₂₇).

“Özel yetenekli öğrencinin desteklenmesinde öğrencinin bireysel özelliklerinin ve farklılıklarının tanınması, problemler karşısında farklı özgün stratejiler geliştirmesi, felsefik düşünebilmesi, hızlı ve doğru kararlar verebilmesi için çeşitli eğitimlerin alınması gerektiğini

düşünüyorum. Bir de özel yetenekli öğrencilerin desteklenmesinde farklı materyalleri kullanarak ürünler tasarlaması için çeşitli kaynakların kullanımının da önemli olduğunu düşünüyorum” (Ö₅).

Özel yetenekli öğrencinin eğitim sürecinde karşılaşılan zorluklara ilişkin görüşler

Özel yetenekli öğrencinin eğitim sürecinde karşılaşılan zorluklara ilişkin görüşlerin görüşme kodları Şekil 4’de model ile açıklanmıştır Ayrıca sınıf öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencinin eğitiminde karşılaşılan zorlukları içeren görüşleri doğrudan alıntılarla sunulmuştur.



Şekil 4. Özel yetenekli öğrencinin eğitiminde karşılaşılan zorluklara ilişkin görüşlerden oluşan model

Şekil 4’de özel yetenekli öğrencinin eğitim sürecinde karşılaşılan zorluklara yönelik öğretmen görüşleri irdelendiğinde en çok kodlanan “derste sıkılması”, “daima her şeyi sorgulaması”, “ben bunu zaten biliyordum tavrının olması” görüşleri iken; en az kodlanan “ilgisinin hemen dağılması” görüşüdür. Sınıf öğretmenleri tarafından özel yetenekli öğrencinin eğitimi ile ilgili karşılaşılan zorluklara ilişkin örnek görüş ifadeleri şu şekildedir:

“Özel yetenekli öğrencimin eğitimiyle ilgili olarak en sık karşılaştığım zorluk verilen görevleri erken bitirmesi, derste sıkılması oluyor. Öğrencinin çok hızlı olarak verilen etkinlikleri yapması bazen sıkıntı yaratabiliyor şöyle ki sınıfın akademik anlamada çok önünde gitmesi, her gece neredeyse bir test kitabı ya da birkaç okuma kitabı bitirmesi sınıfın içinde çok fazla sıkılmasına beklemesine neden oluyordu. Öğrencimin yeteneklerini geliştireceği materyallerin olmaması ve sınıf kalabalığı nedeni ile çok fazla zaman ayıramamak karşılaşılan zorluklar arasında yer almaktadır” (Ö₇).

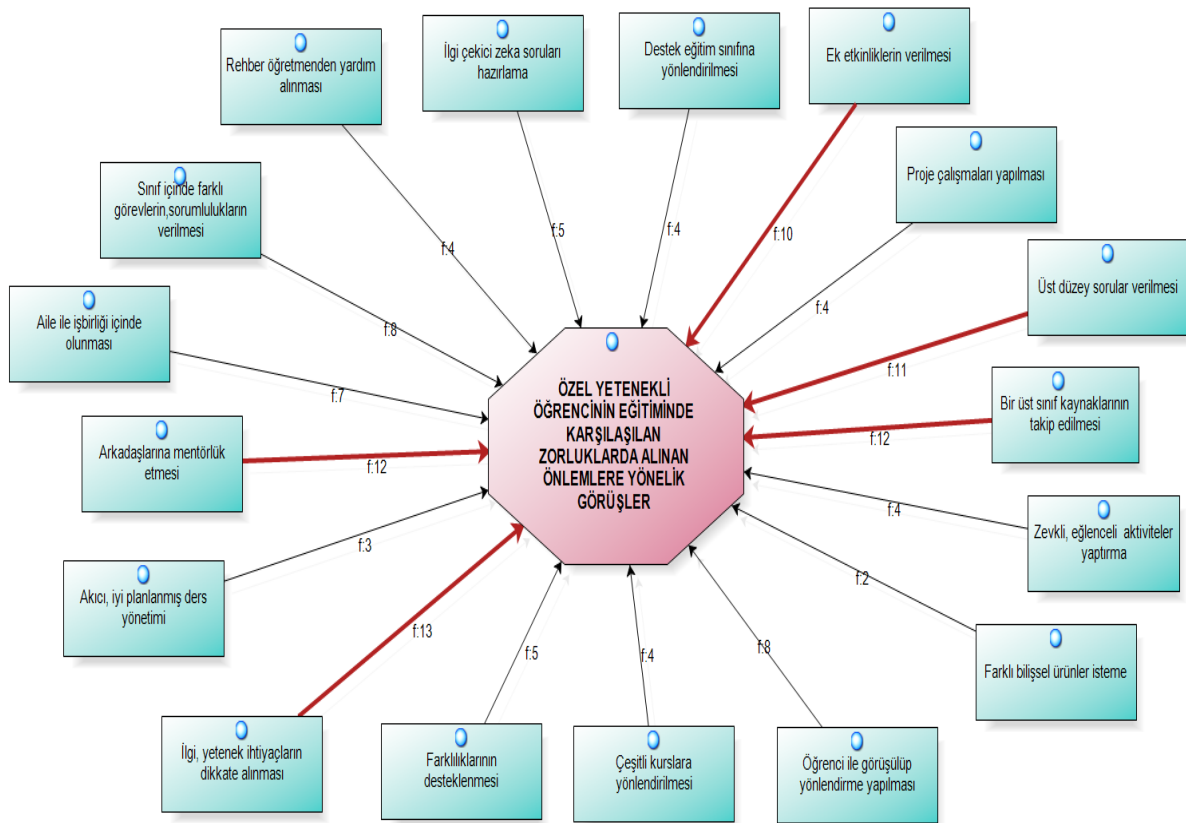
“Öğrencim mükemmeliyetçi olduğu için hata yapmaktan çok korkuyor. Hata yaptığı zamanda hatalarını kabullenmesi de oldukça güç oluyor. Böyle zamanlarda mutsuzlaşıyor,

çevresini de üzüyor. Diğer bir konu özel yetenekli öğrencimin algıları çok açık olduğu için öğrenmeye karşı oldukça istekli devamlı sorular soran bir yapısı var” (Ö₁₁).

“Özellikle sınıf içinde yeni bir konuya giriş yaptığımda özel yetenekli öğrencilerimin ‘ben bunu biliyorum’ tavrı sınıfta motivasyonun bozulmasına neden olabiliyor. Diğer öğrenciler o biliyor ama biz bilmiyoruz diyebiliyor ya da özel yetenekli öğrenciler yeni konuya ilişkin her soruyu cevapladıklarında diğerleri kendilerini kötü hissedebiliyor. Bu yüzden sınıfta süreci dengede tutmak oldukça zorlaşıyor” (Ö₉).

Özel yetenekli öğrencinin eğitim sürecinde karşılaşılan zorluklarda alınan önlemlere ilişkin görüşler

Özel yetenekli öğrencinin eğitim sürecinde karşılaşılan zorluklarda alınan önlemlere ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri Şekil 5’de model ile açıklanmıştır Bununla sınıf öğretmenlerinin örnek görüş ifadelerine yer verilmiştir.



Şekil 5. Özel yetenekli öğrencinin eğitim sürecinde karşılaşılan zorluklarda alınan önlemlere yönelik görüşlerden oluşan model

Şekil 5 incelendiğinde özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan zorluklarda alınan önlemlerde en çok kodlanan görüş “ilgi, yetenek, ihtiyaçların dikkate alınması” iken; en az kodlanan görüş olarak “destek eğitim sınıfına yönlendirilmesi” olarak belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin bu tema için örnek görüş ifadeleri şu şekildedir:

“Özel yetenekli öğrencimin eğitiminde karşılaştığım güçlüklerde ona ek kaynaklar vererek, sınıf içinde aktif olmasını sağlayarak ya da sınıftaki diğer öğrencilere mentörlük yapmasını sağlayarak ortaya çıkabilecek güçlüklerle yönelik önlemler alırım. Aynı zamanda özel yetenekli öğrencinin ilgi, yetenek ve isteklerini dikkate alarak daha üst düzey etkinlikler hazırlarım” (Ö₁).

“Özel yetenekli öğrencinin eğitiminde karşılaşılan zorluklara yönelik olarak akıcı ve iyi planlanmış bir ders yönetimi gerçekleştiririm, özel yetenekli öğrencime yetenek, ilgi olarak yakın olduğunu düşündüğüm arkadaşlarıyla ilişkiler kurmasını ve vakit geçirmesine olanak sağlarım. Aynı zamanda yardımcı kaynak olarak daha zor kaynaklar ve sorular kullanırım, sınıf içinde öğrencinin sıkılmasını engelleyecek eğitsel çeşitli motivasyon ürünleri kullanırım. Ders dışında farklı aktivitelerde bir araya gelmeye çalışırım” (Ö₁₃).

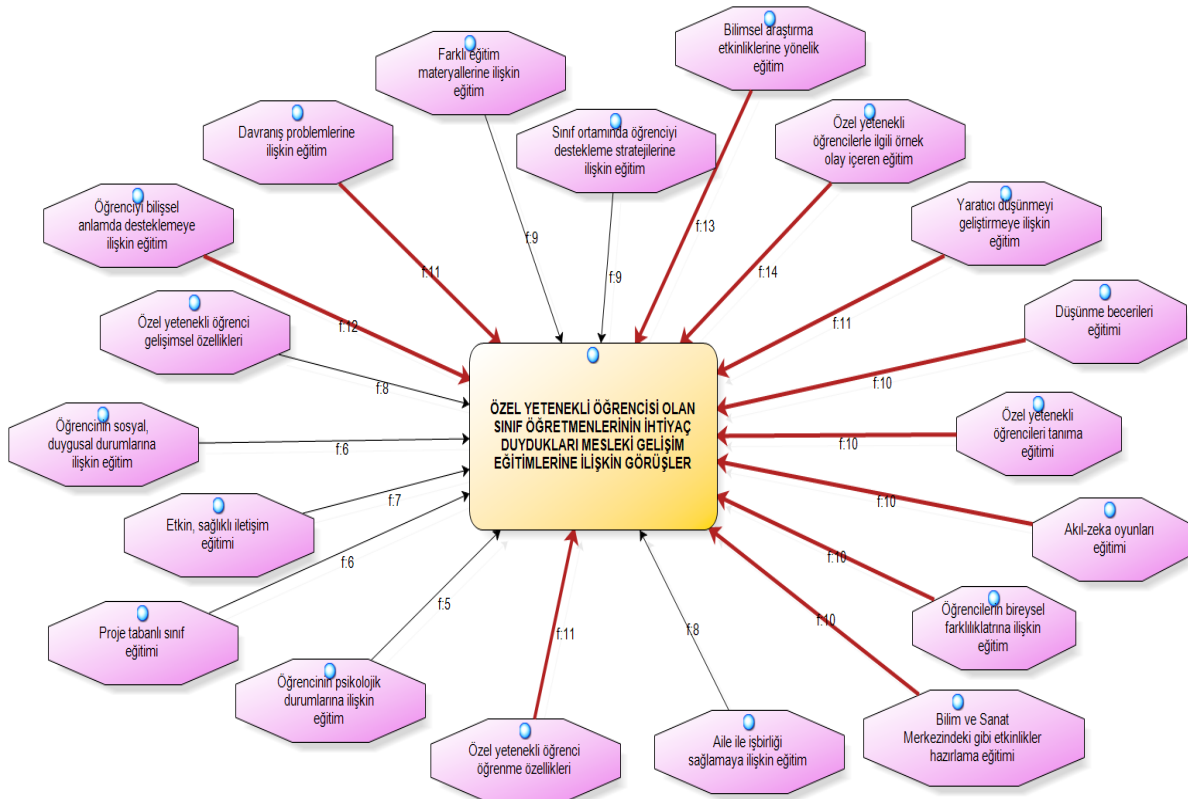
“Bence bu öğrenciler için yapılabilecek en güzel şey sınıftaki diğer öğrencilerin dikkatini dağıtmadan çeşitli materyaller ile onları desteklemektir. Eğer okulun fiziki yapısı da uygunsa öğrenciler ders içindeki aktivitelerini bitirince bu öğrencileri destekleyecek farklı etkinliklerin yapıldığı bir sınıf merkezinin oluşturulması da gerçekleştirilebilir” (Ö₁₆).

“Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan zorluklarda öğrencileri grup çalışmalarına yönlendirilebilir, öğrencinin ilgin çeken konularda sınıfta sunum yapması teşvik edilebilir. Arkadaşlarına sınıf içinde mentörlük yapması sağlanabilir. Ayrıca çalışmalarını erken bitirdikleri için sınıf içindeki diğer öğrencilere liderlik yapacak şekilde ek görevlerin verilmesi de alınabilecek önlemler arasındadır” (Ö₁₀).

“Okullarda bence özel yetenekli öğrencilerin desteklenmesine katkı sağlayacak destek eğitim odaları olmalıdır. Öğrencilerin bu sınıflarda daha sürece dönük olan çeşitli proje çalışmaları yapmaları sağlanmalıdır. Böylelikle süreç sonunda kendi ilgi ve yetenekleri ölçüsünde üst düzey ürünleri ortaya koymaları sağlanarak sınıf içinde karşılaşılabilecek çeşitli sorunlara önlemler alınmış olacaktır” (Ö₈).

Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin ihtiyaç duydukları mesleki gelişim eğitimlerine ilişkin görüşler

Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin ihtiyaç duydukları mesleki gelişim eğitimlerine ilişkin görüşleri Şekil 6’da model üzerinde gösterilmiştir.



Şekil 6. Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin ihtiyaç duydukları mesleki gelişim eğitimlerine yönelik görüşlerden oluşan model

Şekil 6'ya göre özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin ihtiyaç duydukları mesleki gelişim eğitimlerine ilişkin en çok kodlanan “ özel yetenekli öğrencilerle ilgili örnek olay içeren eğitim” görüşü iken; en az kodlanan görüş olarak “öğrencilerin psikolojik durumlarına ilişkin eğitim” belirtilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin ihtiyaç duydukları mesleki gelişim eğitimlerine ilişkin doğrudan alıntılarla şu şekildedir:

“Özel yetenekli öğrenciler için sınıf ortamında neler yapılabileceğine ilişkin eğitimlere, psikolojik ve duygusal olarak bu öğrencilerin nasıl etkili desteklenebileceğine ilişkin eğitimlere katılmak isterdim. Sınıf öğretmeni olarak bu öğrencilerin tanınması ve doğru yönlendirilmesi konusunda bu öğrencilere hangi etkinliklerle nasıl eğitim verilmesi gerektiğine ilişkin mesleki eğitimlere ihtiyaç duyuyorum” (Ö₅).

“Öğrencilerin bireysel farklılıklarını keşfedecek, bu farklılıkları olumlu yönde geliştirmeye olanak sağlayacak eğitimlere ihtiyacım var. Bu özel yetenekli öğrencilerle özellikle etkin iletişim kuracağım konusunda, onların sınıf içindeki çeşitli davranış problemlerini nasıl çözeceğime ilişkin eğitimlere ihtiyaç duyuyorum” (Ö₄).

“Sınıf içi etkinliklerin planlanması konusunda, sınıf düzeyinin üstünde olan bu öğrencilerle hangi çalışmaların yapılacağına yönelik ayrıntılı ve uygulamalı eğitimler almak isterdim. Mesleki eğitimlerin çeşitli örnek olay durumları üzerinden verilerek aşama aşama bizim bu durumları analiz etmemizi sağlayacak şekilde olması çok daha kalıcı ve nitelikli olur. Mesela bu öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini nasıl geliştireceğimize ilişkin eğitimler ya da bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak farklı çalışmalarda yer almalarını sağlayacağımız etkinlikler hakkında eğitimlere ihtiyaç duyuyoruz” (Ö₁₉).

“Özel yetenekli öğrencimi sınıf için hangi stratejileri kullanarak destekleyeceğime ilişkin eğitimler almak isterdim. Bunun yanı sıra özel yetenekli öğrencilerin bireysel özelliklerini tanıma, keşfetme, uygun materyaller belirleme ve uygun etkinliklere yönlendirme konusunda mesleki eğitim almak isterdim. Bu öğrenciler için çeşitli proje çalışmalarına yönlendirme ya da örneğin zekâ oyunları aktivelerine ilişkin eğitimler almak isterdim” (Ö₁₄).

4.TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada birinci alt problem sonuçlarına bakıldığında özel yetenekli öğrencisini desteklemesi konusunda sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlilikler; mesleki alanda sahip olması gereken yeterlilikler ve kişisel alanda sahip olması gereken yeterlilikler olarak iki boyutta ortaya konmuştur. Sınıf öğretmenlerinin kişisel alanda sahip olması gereken yeterliliklerde öğretmenlerin sabırlı olması ve empati yeteneğinin gelişmiş olması belirtilirken; mesleki anlamda sahip olması gereken yeterliliklerde öğrencilerin ilgi alanlarının etkin şekilde belirlenmesi vurgulanmıştır. Bir öğretmenin özel yetenekli öğrencisini desteklemesi konusunda mesleki anlamda sahip olması gereken yeterlilikler; etkin şekilde gözlem yapma, öğrencinin özelliklerini tanıyarak ilgi ve yetenekleri ölçüsünde doğru yönlendirme olarak alan yazında belirtilmiştir (Emmer ve Stough, 2001; Smith ve Laslett, 2002). Öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerin bulunduğu sınıf ortamını onların bireysel farklılıkları ve özellikleri odağında düzenleme yeterlilikleri, özel yetenekliler konusunda almış oldukları eğitimle önemli ölçüde ilişkilidir. Özel yetenekli bireylerin eğitimine yönelik sınıf öğretmeni pedagojik anlamda yeterli donanıma sahip ise; öğrencileri potansiyellerine uygun olarak kendi öğrenme hızlarında ilerlemelerine olanak sağlayıp, sınıf ortamında farklı yöntem ve teknikler kullanarak, çeşitli eğitim materyalleriyle destekleyerek bireysel ölçme değerlendirme araçları ile değerlendirebilir.

Araştırmanın ikinci alt probleminde özel yetenekli öğrencinin desteklenmesi gereken yönlerinde öğrencinin ilgi alanları, yetenekleri için uygun etkinliklerin yapılması ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra özel yetenekli öğrencinin desteklenmesi için çeşitli zeka

oyunlarına yönlendirilmesi, astronomi gibi farklı alanlarda etkinliklerin yapılması belirtilmiştir. Böylelikle öğrencilerin sorgulama, problem çözme, muhakeme yapma gibi becerilerinin geliştirilmesi vurgulanmıştır.

Özel yetenekli öğrencinin desteklenmesinde yapılacaklara ilişkin üçüncü alt problemde aile-öğretmen-okul-rehberlik birimi dayanışmasını sağlamanın önemini ortaya konmuştur. Bu bulgu alan yazında Çankaya (2011) tarafından yapılan araştırma bulgusuyla örtüşmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin ailesiyle yapılan işbirliğinin özel yeteneklilerin gelişimini desteklediği ve sınıf ortamındaki olumsuz bir takım davranışları önlediği belirlenmiştir (Safran ve Oswald, 2003). Araştırma bulgularında özel yetenekli öğrencilerin desteklenmesinde sınıf öğretmenin alacağı eğitimler de önemle vurgulanmıştır. Bilim ve Sanat Merkezine devam eden bu öğrencilerin oradaki öğretmenleri ile de iş birliği içerisinde olunması, farklı eğitim materyalleri ve kaynaklarla öğrencilerin desteklenmesi de ifade edilmiştir.

Özel yetenekli öğrencinin eğitiminde karşılaşılan zorluklara ilişkin dördüncü alt problemde öğrencilerin derste sıkıldıkları, sınıf iklimini bozan çeşitli davranışlar sergiledikleri, sürekli her şeyi sorguladıkları ve bunu zaten biliyordum tavrını takındıkları belirtilmiştir. Alan yazında yapılan çalışmalarda özel yetenekli öğrencilerin sınıf içerisinde akademik anlamda potansiyellerinin iyi olmasından kaynaklanan derste sıkılma, dikkatini başka şeylere yöneltme, dağınık çalışma, diğer öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarına yönelik tepkisel davranışlar gösterme gibi olumsuz bir takım tutum ve davranışlar sergiledikleri görülmüştür (Kingore, 2001; Moore, 2005; Walters ve Frei, 2007). Sınıf içinde oluşan bu istenmeyen olumsuz davranışların ortadan kaldırılması için öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecini ve öğrenme ortamını özel yetenekli öğrencilerin bireysel farklılıklarını da merkeze alarak düzenlemesi gerektiği vurgulanmıştır (Kuzgun ve Deryakulu, 2006). Sınıf öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilere yönelik algılarının ve yüksek beklentilerinin de çeşitli güçlükler yarattığı yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur (Neumeister ve Adams, Pierce, Cassady ve Dixon, 2007; Winebrenner, 2000; Silverman, 2000).

Araştırmanın beşinci alt problemi olan özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan zorluklara yönelik alınan önlemlerde; öğrencilerin ilgi, yetenek, ihtiyaçlarının dikkate alınması gerekliliği vurgulanmıştır. Bununla birlikte özel yetenekli öğrencinin diğer öğrencilere mentörlük yapması sınıf içinde karşılaşılan sıkıntıları ortadan kaldırdığı da ifade edilmiştir. Sınıf öğretmenin nitelikli, iyi planlanmış bir ders içeriği hazırlayarak, üst düzey sorular sorarak, öğrencinin sıkılmasını engelleyecek çeşitli ek kaynakların kullanarak karşılaşılan zorlukların üstesinden gelebilecekleri belirtilen görüşler arasında yer almaktadır. Alan yazında özel yetenekli öğrencilerin var olan yüksek potansiyelleri nedeniyle yaşadıkları zorlukların önüne geçmek için yapılacaklar belirtilmiştir. Bu çerçevede özel yetenekli çocuklar için uygun bir sınıf ortamı hazırlama ve etkinlik uygulama oldukça önemlidir. Bu öğrenciler için üst düzey sorular ve etkinlikler hazırlamak böylelikle yaratıcılıklarını geliştirmek temel odak noktasında olmalıdır. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilerin ilgilerini, ihtiyaçlarını merkeze almaları, farklı materyaller kullanarak öğrencileri desteklemeleri, üst düzey sorular sormaları gerekmektedir (Ataman, 2000; Dağlıoğlu, 2010; Koshy, 2002; Tuğrul, 1994). Böylelikle özel yetenekli öğrencilerin kendilerini gösterebilecekleri uygun fırsatlar sağlanabilir.

Araştırmanın altıncı alt probleminde sınıf öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilerine yönelik ihtiyaç duydukları mesleki gelişim eğitimleri ile ilgili olarak sınıf ortamında nitelikli destekleme biçimlerine vurgu yapılmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerin bireysel farklılıklarını tanıyabilme, farklı etkinlikler planlayabilme, yaratıcı ve bilimsel düşünme becerilerinin gelişimini sağlayabilme gibi alanlarda çeşitli eğitimlere

ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler farklı örnek olaylar üzerinden özel yetenekli öğrencilerin davranışsal problemlerinin çözülmesine yönelik uygulamalı eğitimlere de ihtiyaçları olduklarını ifade etmiştir. Alan yazında da özel yetenekli öğrencilerle ilgili öğretmenlerin yeterli bilgi birikimine sahip olmadıkları birçok çalışma ile ortaya konmuştur (Akar ve Şengil Akar, 2012; Alemdar, 2009; Altıntaş ve Özdemir, 2013; Erişen, Yavuz Birben, Sevgi Yalın ve Ocak, 2015; Kutlu Abu, Akkanat ve Gökdere, 2017; Şahin, 2012; Şahin ve Levent, 2015).

Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sınıflarında öğrencilerinin yaratıcı düşüncelerini destekleyecek ortamları oluşturmaları oldukça önemlidir. Öğretmenlerin kullandıkları öğretim yaklaşımları öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini desteklediğinde, öğrencilerin üst düzeyde olan kazanımları sergilemelerinin ve özgün ürünler ortaya koymalarının mümkün olduğu alan yazındaki araştırma bulguları ile ortaya konmuştur (Forrester ve Hui, 2007). Alan yazında birçok çalışmada yaratıcı düşünme özellikleri yönüyle akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin öğretmenleri tarafından desteklenmesinin olumlu etkileri ortaya konmuştur (Ayan, 2017; İnel Ekici, 2016; Yavuz ve Yavuz, 2016).

Sonuç olarak, sınıf öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilerinin sosyal, akademik ve duygusal ihtiyaçlarını karşılayarak, onların temel özelliklerini tanıyarak sınıf içinde desteklemeleri gerekmektedir. Alan yazında yapılan birçok çalışma ortaya çıkarmıştır ki öğretmenler lisans eğitiminden bu öğrencilere yönelik bilgi sahibi olmadan ve kapsamlı ve nitelikli öğretim süreci geçirmeden mezun olmaktadır. Bu bağlamda sınıf öğretmenleri mesleğe başladıklarında özel yetenekli öğrencilerle ilgili sınıf içinde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmada ve bu öğrencileri desteklemede yetersiz kalmaktadır (Clinkenbeard ve Kollhoff, 2001; Tomlinson, 1996). Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde özellikle sınıf öğretmenlerinin rolü önemli olduğundan bu alanda öğretmenlerin öğretimsel niteliklerini arttıracak çeşitli beceriler odağında tematik mesleki eğitimler planlanmalı ve uygulamalı olarak verilmelidir. Bu araştırma sonuçlarına yönelik aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

- Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenleri için uygulama ağırlıklı hizmet içi eğitim programları geliştirilebilir ve uygulanabilir.
- Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenleri için bu öğrencilerin özelliklerine yönelik çeşitli durumlarda karşılaşılan güçlükler (sınıfta sıkılma, davranışsal tepkilerde bulunma, devamlı liderlik gösterme eğilimi vb.) yönelik başa çıkma becerileri kazandırılabilir.
- Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenleri için mahalli ya da merkezi olacak şekilde öğretmenlerin işbirliği içinde olacakları çalıştaylar, uygulamalı örnek olay temelli öğretmen eğitimleri gerçekleştirilebilir.
- Özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenleri için kullanabilecekleri çeşitli eğitim materyalleri, eğitim kitleri hazırlanabilir.
- Özel yetenekli öğrencisi olan öğretmenlere öğrenme ortamını ve öğrenme programlarını zenginleştiren, bireysel eğitim etkinlikleri hazırlama konusunda katkı sağlanabilir.
- Sınıfında özel yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin özel yetenekliler alanındaki lisansüstü programlarına yönlendirilmesi ile sahip olmaları beklenen niteliklere ulaşmaları sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akar, İ. ve Şengil Akar, Ş. (2012). İlköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin üstün yetenek kavramı hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2(20), 423-436.
- Akarsu, F. (2004). Üstün yetenekliler. Şirin, M. R., Kulaksızoğlu A, ve Bilgili A. E. (Ed) *I.Türkiye üstün yetenekli çocuklar kongresi makaleler kitabı* içinde, (s.127-154). Çocuk Vakfı Yayınları, 64, İstanbul.
- Albion, P.R. and Entmer, P.A. (2002). Beyond the foundation. The role of vision and belief in teachers preparation for integration of technology, *TechTrends*, 46 (5), 34-38.
- Alemdar, M. (2009). *Erken çocukluk dönemindeki üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde ebeveyn, öğretmen ve uzman görüşlerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Altıntaş, E. ve Özdemir, A. Ş. (2013). Üstün yetenekli öğrencilere genel bir bakış: Öğretmen değerlendirmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 4(7), 3-12.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Arastaman G., Öztürk Fidan İ. ve Fidan T.(2018). Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik: Kuramsal Bir İnceleme. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*, 15(1),37-75.
- Ataman, A. (1998). *Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler*, (Ed. S. Eripek), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ataman, A. (2000). *Üstün yetenekli çocuklar. Özel eğitime giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ayan, B. E. (2017). *Okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin yaratıcılığa ilişkin görüşleri ile öğrencilerinin yaratıcılık performansları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli Üniversitesi: Kocaeli.
- Baker, C., Wuest, J. and Stern, P.N. (1992). Method slurring: the grounded theory/phenomenology example. *Journal of Advanced Nursing*, 17, 1355-1360.
- Britten, N. (1995). Qualitative interviews in medical research. *British Medical Journal*, 311, 251-253.
- Can, N. (2004). Öğretmenlerin geliştirilmesi ve etkili öğretmen davranışları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(16), 103-119.
- Clark, B. (2002). *Growing up gifted: Developing the potential of children at home and at school* (6. bs.). Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall.
- Clinkenbeard, P.R. and Kollhoff, P.B. (2001). Ten suggestions for including gifted education in preservice teacher education, *The Teacher Educator*, 3(3), 214-216.
- Cohen J. (1960). A coefficient of agreement for nominal scales. *Educational and Psychological Measurement*, 20, 37-46.
- Curtis, J. (2005). *Preservice teacher' attitudes toward gifted students and gifted education*, Degree of Doctoral Thesis: USA. Columbia University.
- Çankaya, İ. (2011). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yolları. *Turkish Studies*, 6(2), 307-316.

- Dağlıoğlu, E. (2010). Üstün yetenekli çocukların eğitiminde öğretmen yeterlikleri ve özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 186, 72-84.
- Davis, G.A. (2006). *Gifted children and gifted education: A practical guide for teacher and parents*. Scottsdale, AZ: Great Potential Press, Inc.
- Dönmez, N. (2004). Bilim Sanat Merkezleri'nin kuruluşu ve işleyişinde yapılması gereken düzenlemeler. Kulaksızoğlu A., Bilgili A. E Şirin M. R. (Ed.). *I. Türkiye üstün yetenekli çocuklar kongresi, üstün yetenekli çocuklar bildiriler kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 69–84.
- Emmer, E. T. and Stough, C. M. (2001). Classroom management: A critical part of educational psychology with implication for teacher education. *Educational Psychologist*, 36(2). 103-112.
- Erişen, Y., Yavuz Birben, F., Sevgi Yalın, H. ve Ocak, P. (2015). Üstün yetenekli çocukları fark edebilme ve destekleme eğitiminin öğretmenler üzerindeki etkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 586-602.
- Forrester, V. and Hui, A. (2007). Creativity in the Hong Kong classroom: What is the contextual practice? *Thinking Skills and Creativity*, 2(1), 30–38.
- Gerow, J. Bordens, K. and Blanche-Payne, E. (2007). *General psychology with spotlights on diversity*. NV: Bent Tree Press.
- Goodwin, A. L. (2002). The case of one child: Making the shift from personal knowledge to professionally informed practice, *Teaching Education*, 132, 137-154.
- Gökdere, M. ve Ayvaci, H. Ş. (2004). Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar ve özellikleri ile ilgili bilgi seviyelerinin belirlenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 17-26.
- Grix, J. (2010). *The foundations of research*. London: Palgrave Macmillan
- Hunsaker, S. L., Finley, V. S. and Frank, E. I. (1997). An analysis of teacher nominations and student performance in gifted programs. *Gifted Child Quarterly*, 41 (2), 19-24.
- İnel Ekici, D. (2016). Öğretmenler öğrenme ortamında öğrencilerin yaratıcılığını destekleme düzeylerine ilişkin kendilerini nasıl değerlendiriyorlar? *Turkish Studies*, 11(3), 1287–1308.
- Jasper, M. A. (1994). Issues in phenomenology for researchers of nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 19, 309- 314.
- Kingore, B. (2001). Gifted kids, gifted characters, and great books. *Gifted Child Today*, 24(1), 30-32.
- Koshy, V. (2002). *Teaching gifted children 4-7*. David Fulton Publishers Ltd. London.
- Kutlu Abu, N., Akkanat, Ç. ve Gökdere, M. (2017). Üstün yetenekli öğrencilerin normal sınıflarda eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi*, 7(2), 87 109.
- Kuzgun, Y. ve Deryakulu, D. (2006). Eğitimde bireysel farklılıklar. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 5(2), 316-321.
- Maker, J.N. and Nielson, A.B. (1996). *Curriculum development and teaching strategies gifted students*. (2. Ed): Pro-Ed, Austin, Tex.
- Marshall, C. and Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. New York: Sage.

- Mays, N. and Pope, C. (1995). Rigour and qualitative research. *British Medical Journal*, 311, 109–112.
- MEB. (2018). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. 15 Ocak 2019 tarihinde <https://orgm.meb.gov.tr/www/ozel-egitim-hizmetleri-yonetmeligi/yayimlandi/icerik/1089> adresinden erişilmiştir.
- Miller, S. (2003). Analysis of phenomenological data generated with children as research participants. *Nurse Researcher*, 10(4), 68-82.
- Moore, M. (2005). Meeting the educational needs of young gifted readers in the regular classroom. *Gifted Child Today*, 28(4), 40-64.
- Neumeister, K.L.S., Adams, C.M., Pierce, R.L. and Cassady, J.C. (2007). Fourth-grade teachers' perceptions of giftedness: implications for identifying and serving diverse gifted students, *Journal for the Education of the Gifted*, 30(4), 479.
- Oktay, A. (2000). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Parke, B., N. (1992). *Challenging gifted students in the regular classroom*. ERIC Clearinghouse on Handicapped and Gifted Children Reston, Va. ED352774.
- Rao, S. and Lim, L. (1999). Beliefs and Attitudes of pre-service teachers towards teaching children with disabilities. *The 123rd Annual Conference of the American Association on Mental Retardation*: New Orleans, LA.
- Renzulli, J. S. (1999). What is this thing called giftedness, and how do we develop it? A twenty-five year perspective. *Journal for the Education of the Gifted*, 23(1), 3-54.
- Renzulli, J. S. (1986). *The three ring conception of giftedness: A developmental model for creative productivity*. Cambridge: University of Cambridge.
- Rohrer, J. C. (1995). Primary teacher conceptions of giftedness: image, evidence, and nonevidence, *Journal for the Education of the Gifted*, 18 (3), 269-283.
- Rose, P., Beeby, J. and Parker, D. (1995). Academic rigour in the lived experience of researchers using phenomenological methods in nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 21, 1123-1129
- Safran, S. P. and Oswald, K. (2003). Positive behavior supports: Can schools reshape disciplinary practices? *Exceptional Children*, 69(3), 361-373.
- Sanders, W. L. and Rivers, J. C. (1996). *Cumulative and residual effects of teachers on future student academic achievement* (Research Progress Report). Knoxville: University of Tennessee Value Added Research and Assessment Center.
- Sapon-Shevin, M. (2003). Equity, excellence, and school reform: Why is finding common ground so hard? (Ed. James H. Borland). *Rethinking gifted education*. New York: Teachers College Press. pp. 127-142.
- Sezginsoy, B. (2007). *Bilim ve sanat merkezi uygulamasının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Balıkesir, Türkiye.
- Siegle, D. (2001). *Teacher bias in identifying gifted and talented students*. Paper presented at the annual meeting of the council for exceptional children, Kansas City, MO.
- Silverman, L. (2000). Characteristics of giftedness. *Gifted Development*. 11 Nisan 2019 tarihinde www.gifteddevelopment.com adresinden erişildi.

- Sisk, D. (1987). *Creative teaching for gifted*. McGraw-Hill Book Company. England.
- Smith, C. J. and Laslett, R. (2002). *Effective classroom management*. London: Routledge Falmer Group Press.
- Şahin, F. (2012). *Sınıf öğretmenlerine üstün yetenekli öğrenciler ve özellikleri hakkında bilgi düzeylerini artırmaya yönelik verilen bir eğitim programının etkililiği* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Şahin, F. ve Levent, F. (2015). Examining the methods and strategies which classroom teachers use in the education of gifted students. *The Online Journal of New Horizons in Education*, 3(5), 73-82.
- Şenol, C. (2011). *Üstün yeteneklilerin eğitim programına ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Fırat Üniversitesi, Elazığ, Türkiye.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimlerine giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tomlinson, C. (1996). Good teaching for one and all: does gifted education have an instructional identity?, *Journal for the Education of the Gifted*, 20, 155–174.
- Tomlison, C.A. (1999). *The differentiated classroom: responding to the the needs of all learners*. Alexandria, VA: Assosiation for supervision and curriculum development.
- Tuğrul, B.(1994). *Okul Öncesi Dönemde Üstün Yetenekli Çocukların Tanılanması ve Eğitimleri*. Ş. Bilir (Ed.) *Okulöncesi Eğitimcileri için El Kitabı*. İstanbul: Ya-Pa.
- Vantassel-Baska, J. (1992). *Planning effective curriculum for gifted learners*. Denver, CO: Love Publishing.
- VanTassel-Baska, J. and Stambaugh, T. (2009). What Works: 20 Years of Curriculum Development and Research for Advanced Learners, 1988-2008. *Center for Gifted Education, College of William and Mary*.
- Viera, A. J. and Garrett, J. M. (2005). Understanding interobserver agreement: The Kappa statistic. *Family Medicine*, 37(5), 360-363.
- Walters, J. and Frei, S. (2007). *Managing classroom behavior and discipline*. USA: Shell Education Press.
- Winebrenner, S. (2000). Gifted students need an education, too, *Educational Leadership*, 17, 52-56.
- Wood, E. F. and Floden, R. E. (1990). Where teacher education students agree: Beliefs widely shared before teacher education. (*ERIC Document Reproduction Service No. ED 331781*).
- Wright, S. P., Horn, S. P. and Sanders, W. L. (1997). Teacher and classroom context effects on student achievement: Implications for teacher evaluation. *Journal of Personnel Evaluation in Education*, 11, 57-67.
- Yavuz, Y. ve Yavuz, O. (2016). Destek Eğitim Odasında Uygulanan Etkinliklerin İlkokul Düzeyindeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Yaratıcılık Becerilerine Etkisi. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-13.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, A. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.